

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Oszttálvozás

362.92

Szerző:

Cím: Menekültek Budapesten

Hely

Idő

'1920'

Személy

Forrás:

Az Ujság

Helvszám

Bp.

(Hely)

1920. 7/1

(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Menekültek Budapesten.

(Állandó beözönlés a fővárosba. — Menekültek visszatérése. — Kiutasított közalkalmazottak. — Vagyonlakók. — A társadalom részvéttlensége.)

— Az Ujság tudósítójától. —

A világháború kitörése után Magyarország területét a háborúval együttjáró pusztítások és károsodások kezdetben egyáltalában nem érintették, később azonban, minél tovább tartott a háború, az ország, de különösen a főváros annál siralmasabb helyzetbe került.

(Menekülés Galiciából, Felső-Magyarországból és Erdélyből.)

Elsősorban az oroszoknak Galiciába való betörése és Galícia jó részének állandóan megszállva tartása, majd Felső-Magyarország néhány megyéjének megszállása az ottani lakosságot menekülésre készítette és Galícia menekülteinek aránytalanul nagy része, valamint a felsőmagyarországi menekültek Budapest felé vették útjukat.

Felső-Magyarország felszabadulása után az ottan menekültek közül sokan visszatértek ugyan, de a galíciai menekültek (jelenleg körülbelül 8000 van Budapesten), sőt a Felső-Magyarországból ide beözönlöttek egy része is az ország fővárosában maradt vissza, a hol jobbra olyan megélhetést kerestek maguknak, hogy kevés munkával, rendszerint az árak összehalmozásával és azoknak magasabb áron való továbbadásával megélhetésüket könnyűvé, sőt lehet mondani, kényelmessé tették, nem törődve azzal, hogy ily módon az ország, főleg a főváros törzslakosságának a megélhetését milyen óriási módon nehezítették meg.

1916. év nyarán a románok törtek be Magyarországra és a román pusztítások elől akkoriban Erdélynek közel egy millió lakosa mozdult meg, a kiket a váratlan ellenséges támadás miatt már nem lehetett az előzetesen megállapított menekülési terv szerint vidékenként elosztani, hanem nagyobb részük Budapestre

jött. Voltak olyan napok, a mikor 30—40.000 menekült érkezett Budapestre. A menekülteknek a fővárosból vidékre való telepítése lassankint volt csak keresztülvihető, egy év múlva pedig, a románok kivonulása után, az erdélyiek legnagyobb része visszatelepíthető volt eredeti otthonába, de közülük is többen maradtak Budapesten, a kik megélhetésüket itt már megtalálták, sokan pedig vidéken találtak maguknak megélhetést.

(A forradalom és a kommunizmus menekültjei.)

1918. év október végén a Károlyi-féle forradalom nyomán az egész országban mindennél zavarosabb keletkeztek. A királyság megszűnését és a sorkatonaság feloszlását mindenki úgy fogta fel, hogy a felbomlott jogrend helyett ismét az erősebb joga éledt föl, a rablások és fosztogatások napirenden voltak. A rablások és pusztítások elől az ország minden részéből jöttek Budapestre menekültek, mert mindenki a fővárost tartotta az egyetlen menedékhelynek. Ezekkel a menekültekkel egyidejűleg jöttek azok a közalkalmazottak is, a kiket a zavaró tömeg állásuktól önkényesen megfosztott és régi otthonukból kiűzött.

Ezt az általános zavaros helyzetet használták fel a szerbek, románok és csehek, a kik az országnak csaknem háromnegyed részét lassankint megszállták és a megszállott területeken be is rendezkedtek. Ennek következménye természetesen az volt, hogy a megszálló hatóságok intézkedéseik ellen vétőknek, valamint azoknak a közalkalmazottaknak, a kik az idegen hatóságoknak a hűségüket letenni vonakodtak, a megszállott területekről szintén menekülniök kellett.

Már 1919. év elején hosszú sorokban jöttek a menekülteket szállító vonatok és mivel Bu-

dapesten már akkor alig állott lakás rendelkezésre, a menekültek részére berendezett tömegszállások pedig hamarosan megteltek, az ideérkező menekültek akkor is hetekig voltak kénytelenek az egyes pályaudvarokon vasúti kocsikban vesztegelni, kitéve az idő viszontagságainak. Magyarországnak alig volt egy-két vármegyéje, a honnan nem jöttek menekültek, így az a törekvés, hogy a menekülteket vidéken helyezzük el, csak nagyon kis mértékben sikerülhetett, a meg nem szállott területek ha-

marosan annyira berépesedtek, hogy oda sem igen lehetett menekülteket elhelyezni. Budapest lakosságának a száma pedig egy-két hónap alatt 120—130.000 emberrel szaporodott meg.

Ilyen viszonyok között nehezedett rá az országra a történelem eddigi minden csapásánál nagyobb veszedelem: a kommunizmus, a mely a maga felforgató rendszerével — a proletárok kívül — senkinek az érdekeivel nem törődött. Az ideidült menekültek most már igyekeztek volna a fővárosból menekülni, de a körülöttünk levő megszálló hatóságok minden intéz-

kedést megtettek, hogy szoros határárral akadályozzák meg a kommunizmus veszedelmes területéről az emberek átözönlését, nehogy ezeket a romboló eszméket oda is átvigyük. A helyett, hogy a menekültek helyzetében valami előnyös változás állott volna be, a kommunizmus dicstelen hadjárata a vidéki direktóriumok és munkástanácsok tagjait is menekülésre kényszerítette, mindenütt ők lévén az első, a kik az idegen csapatok jöttének hírére — minden értéket magukkal hozva — Budapestre jöttek, hogy az itt uralkodó zavart még jobban fokozzák és a zavarosban minél jobb megélhetést biztosítsanak maguknak.

Ebben az időben is mindent megtettünk, hogy ezek a menekültek a velük együtt ideözönlő elvtársakkal együtt lehetőleg vidékre kerüljenek, a mi jórészt sikerült is. Ennek annál nagyobb jelentősége volt, mert ha valamennyien Budapesten maradhattak volna, az állapotok itt talán még tarthatatlanabbak lettek volna.

(A román megszállás és a kiutasított közalkalmazottak.)

A román csapatoknak Budapestre való bevonulása után teljes erővel megindult a menekülteknek otthonukba való visszaszállítása. 1919. év augusztus közepétől addig, míg a románok Budapestről kivonultak, több mint 10.000 menekült tért vissza hatósági segítséggel, de sokan voltak olyanok is, különösen a kommunizmus idejében idekerültek, a kik a hatóság igénybevétele nélkül tértek vissza régi otthonukba. Ez utóbbiakról pontos statisztikát összeállítani nem lehetett. November hónapban azonban úgy a románok, mint a csehek ismét szigorú határozattal állították fel az egész vonalon, ettől az időtől fogva a hatóság segítségével senki a megszállott területre át nem juthatott.

Ezzel szemben, a mikor a megszálló hatóságok vonalaikon senkit át nem engednek, tömegesen utasítják ki azokat a közalkalmazottakat, a kik a hűségük nem tették le, vagy nem oda való illetőségük.

Az ország fővárosának, de egyúttal a meg nem szállott területeknek már előbb említett zsufaltsága csaknem teljesen lehetetlenné tette, hogy a kiutasított közalkalmazottak megfelelő elhelyezéséről gondoskodjanak. Ma már több mint 20.000 kiutasított, illetve menekült közalkalmazott és hozzátartozói küzködnek a megélhetés nehézségeivel a meg nem szállott területeken csupán azért, mert a magyar állam eszméhez hűek maradtak. A kiutasított közalkalmazottak közigazgatási alkalmazottak, bírák, államügyészek, pénzügyi főtisztviselők, pénzügyőrök, iskolaigazgatók, tanárok, tanítók, főleg vasutasok és postások.

(Vaggonlakók.)

Minthogy megfelelő lakásról gondoskodni nem lehet, nemcsak a főváros, hanem a vidék nagyobb pályaudvarain is százszámra állanak a vagonok, a melyekben a megszállott területek hatóságainak minden humanizmust megcsufoló kegyetlen intézkedése folytán otthonukból kiűldözött szerencsétlen magyar családok apró gyermekekkel dideregnek a legzordabb téli időben és várnak segítséget.

Hogy csak némi képet alkothassunk a vagonlakók számáról, közöljük az 1919. október–november közötti állapotról összeállított következő statisztikát:

A budapesti nyugati pályaudvaron volt 102 kocsiban 67 család 348 személylyel,
a keleti pályaudvaron 22 kocsiban 10 család 28 személylyel,
a ferencvárosi pályaudvaron 49 kocsiban 26 család 110 személylyel,
Kelenföldön 4 kocsiban 3 család 12 személylyel,
Kőbányán 4 kocsiban 2 család 7 személylyel,
a dunaparti pályaudvaron 6 kocsiban 3 család 17 személylyel,
a rákosrendezői pályaudvaron 126 kocsiban 79 család 237 személylyel,
Rákospalota-Ujpesten 30 kocsiban 21 család 96 személylyel,
Rákoson 13 kocsiban 6 család 33 személylyel,
Győrben 58 kocsiban 34 család 152 személylyel.

Hatvanban 17 kocsiban 8 család 40 személylyel,
Kaposváron 23 kocsiban 27 család 115 személylyel,
Csurgón 19 kocsiban 9 család 37 személylyel.

Hozzávéve az egyes kisebb állomásokon veszteglő vagonokat, ebben az időben összesen 595 kocsiban 371 család lakott 1558 személylyel.

Ezek a számok napenkint változnak, mert a mennyiben sikerül Budapesten vagy vidéken vagonban lakókat, az emberiségnek ezt az új típusát a legnagyobb nehézségek árán elhelyezni, mire néhány száz vagon kiürül, a megszállott területről kiutasítottak vagonjainak

ujabb száza lépik el a pályaudvarokat, úgy hogy a beállott téli kemény időben sem lehetett elérni azt, hogy magyar családok ne legyenek kénytelenek a téli hideg szél által átjárt és minden tekintetben egészségtelen vagonokban lakni. Egyik-másik család 8–10 gyermekkel lakik alig csukható vagonokban, mert a megszálló hatóságokat intézkedéseikben csupán a magyarok elleni gyűlölet és kegyetlenség vezeti. A kiutasított családok ingóságait is magukkal hozzák, némelyik 2–3 vaggont is foglal le.

(A megszállott területeken visszamaradtak.)

Azok, a kik a megszállott területeken értesülést szereznek a meg nem szállott területek siralmas állapotairól, számolnak az itteni nehéz helyzettel és ezért sokan kijátszák a román hatóság intézkedéseit, vagy külön engedélyt kérnek az ottmaradásra és nem jönnek el a megszállott területekről, hanem vagy kisebb lakásokat a város külső részeiben levő villákban másikba vándorolnak. Különösen áll ez Kolozsvárra, a honnan eddig közel 17 ezer magyart lakoltattak ki a románok lakásukból. Közülük sokan a város külső részeiben levő villákban vagy kis házakban helyeztek el, 4–5 családot is egy házban, sokan Zilahra mentek, vagy más közeli községekben húzódtak meg. Tekintettel arra, hogy itt csaknem kizárólag az intelligens középosztályról van szó, ez a kilakoltatás az eddig megszokott életmódjukkal szemben leírhatatlan sok szenvedést és nyomort jelent rájuk nézve.

A kiűldözött közalkalmazottak fizetését senkitől sem kapnak, a kiknek nincs valami vagyonuk, rendszerint fizikai munkával kénytelenek megkeresni kenyerüket, hogy az éhenhalástól magukat és családjukat megmentsék. De a megszálló hatóság kegyetlensége és gyűlölködése sokszor annyira megy, hogy még fizikai munkával sem engedik kenyérkeresethez jutni az intelligens magyar középosztályt, a gyárosokat kényszerítik arra, hogy a munkára jelentkező közalkalmazottakat a munkából elbocsássák, ezért azután olyanok is kénytelenek elhagyni régi otthonukat, a kik ott születtek, vagy ottani illetőségük.

(A menekültek segítése.)

A menekültek ellátása érdekében a kormány a fővárossal karöltve mindenkor megtett minden lehetőt, hogy az otthonukból kiűzött honfitársaink részére a száműzetés keserű kenyerét valamiképp elviselhetővé tegye. A mikor a menekülés legnagyobb mérvet öltött, 1916 nyarán, Budapestnek 11 iskolája szolgált a menekültek befogadására, számos magánlakást ajánlottak föl a menekülteknek s az állam által az arra rászorulóknak nyújtott pénzbeli és ruhasegélyen kívül a társadalom is megmozdult és sok ezren lelkesedéssel járultak hozzá a menekültek részére az újságok és magánosok által megindított gyűjtések eredményéhez, a mi tetemes összeget tett ki, a mellett vidékről és Budapestről is ládaszámra érkeztek a ruhanemű-adományok.

Az 1918. év óta ugyyszólván állandó meneküléssel szemben a kormány segítése is állandó volt, újabb menekült-szállások létesültek, gondoskodás történt a segítségre szoruló menekülteknek pénzbeli és természetbeni segítségéről, de míg a belügyi kormány közel százmillió koronát fordított a menekültek segélyezésére, a társadalom az utolsó évben egyáltalában semmiféle formában nem nyújtotta ki segítő kezét, csupán a legutóbbi időben indult meg ismét egy kissé a társadalom szíve, a mikor köztudomásúvá vált a vagonlakók szánandó helyzete, de ez is inkább pénzbeli segélyezésükre irányult; a mire leginkább volna szükség, lakásfelajánlás, a budapesti nagy lakásínség mellett, csak elvétve történik. Az államkincstár nagyobb megterhelést a mostani viszonyok között nem bír meg és így a hazafias érzésükért otthonuktól megfosztott honfitársaink segítése a társadalom feladata. A kik az otthonukból való kiűzetés nyomorúságát sohasem érezték, a kik a meneküléssel járó szenvedéseket és nélkülözéseket sohasem ismerték, hanem a viszonyokhoz képest aránylag most jól élnek, kell, hogy a maguk jólétéből valamit áldozzanak és enyhítsenek a hazafiságukért szenvedő magyarság nehéz helyzetén.

Liber Endre.

a menekültek ügyeinek ellátására
kirendelt kormánybiztos.